

Fosen Vind DAs redegjørelse om menneskerettigheter 2022–2023

1. Bakgrunn

Fosen Vind DA (Fosen Vind) jobber kontinuerlig med aktsomhetsvurderinger for å få innsikt i mulige menneskerettighetsrisikoer og påvirkninger knyttet til virksomheten vår og våre forretningsforbindelser. Vi baserer arbeidet vårt på anerkjente internasjonale rammeverk, herunder FNs veiledende prinsipper for næringsliv og menneskerettigheter samt OECDs retningslinjer for flernasjonale selskaper (OECDs retningslinjer). Åpenhetsloven¹ systematiserer videre disse forpliktelsene gjennom lovkrav.

I dette dokumentet redegjør vi for hvordan Fosen Vind har identifisert og evaluert de viktigste menneskerettighetsrisikoene. I kartleggingen har vi anvendt en risikobasert tilnærming i samsvar med OECDs retningslinjer. Vi har identifisert urfolks rettigheter som det viktigste risikoområdet i vår egen virksomhet. I tillegg har vi identifisert en risiko for negativ påvirkning på arbeidstakerrettigheter i forsyningskjeden lokalt.

Videre redegjør vi for hvordan vi har utført arbeidet med aktsomhetsvurderinger knyttet til disse menneskerettighetsrisikoene. Metodikken vår for arbeidet med aktsomhetsvurderinger følger OECDs retningslinjer i henhold til åpenhetsloven. Ettersom dette er det første året vi utarbeider denne rapporten, omfatter den ikke bare den formelle rapporteringsperioden, men tar også for seg den samlede innsatsen for kartlegge og redusere mulige negative konsekvenser for menneskerettigheter og arbeidsforhold.

2. Våre aktiviteter og ansvarlighet

2.1. Om Fosen Vind og våre aktiviteter

Fosen Vind er et norsk vindkraftselskap eid av Statkraft (52,1 %), Aneo (7,9 %) og Nordic Wind Power DA (40,0 %)². Fosen Vind sto bak byggingen av Europas største vindpark på land, med seks vindparker³ i Midt-Norge med en installert effekt på totalt 1057 MW. Byggingen startet i april 2016, og den siste turbinen ble installert på Geitfjellet vindpark i august 2020. Roan vindpark ble fisjonert ut fra Fosen Vind i 2021. Statkraft fungerer som operatør for de fem gjenværende vindkraftverkene som eies av Fosen Vind. Fosen Vind produserte 2520 GWh fornybar energi i 2022. Selskapet har inngått avtaler om kraftsalg med sine eiere, og selger all sin kraftproduksjon til disse, som igjen selger sin andel av kraften til det norske markedet.

¹ Lov om virksomheters åpenhet og arbeid med grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold av 18. juni 2021 nr. 99.

² Nordic Wind Power DA er et europeisk investorkonsortium eid av EIP (Energy Infrastructure Partners) og det sveitsiske energiselskapet BKW.

³ Storheia, Hitra 2, Roan, Kvenndalsfjellet, Harbaksfjellet og Geitfjellet.

2.2. Forankre ansvarlighet i egen virksomhet

Fokuset på menneskerettsaspekter er en viktig prioritering hos Fosen Vind og dets eiere. Statkraft er operatør for Fosen Vind og utfører tjenester innenfor drift, vedlikehold og administrasjon. Fosen Vind baserer seg på prinsippene som inngår i Statkrafts [etiske retningslinjer](#) og dets [erklæring om menneskerettigheter](#).

Videre er menneskerettigheter et av de tre fokusområdene for Statkrafts bærekraftstrategi. I tråd med Statkrafts forpliktelser i henhold til FNs Global Compact forplikter Fosen Vind seg til de 10 prinsippene for et ansvarlig næringsliv med føringer for ansvarlig drift innen menneskerettigheter, arbeidsliv, antikorrupsjon og miljø.

2.3. Forankring av ansvarlighet i forsyningskjeden

Statkraft har i løpet av 2023 overtatt driften av alle de fem vindparkene etter avtale med Fosen Vind, og alle anskaffelser utføres av Statkraft og i samsvar med Statkrafts anskaffelsespolicy, krav og retningslinjer. Statkrafts anskaffelsespolicy slår fast at innkjøp skal organiseres for å oppnå en økonomisk optimal løsning, samtidig som man skal unngå negative konsekvenser for mennesker, samfunn og miljø.

Statkraft som operatør forventer at leverandører og forretningspartnere respekterer og støtter grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold. Statkrafts [etiske retningslinjer for leverandører](#) forbyr uetisk og ulovlig forretningspraksis, krever at leverandørene respekterer menneske- og arbeidstakerrettighetene og legger til rette for en sunn, trygg og sikker arbeidsplass. Statkrafts [etiske retningslinjer for leverandører](#) er innlemmet i alle kontrakter, og leverandører til Fosen Vind må godta disse.

2.4. Klagemekanisme

I samråd med sine eiere jobber Fosen Vind aktivt for å fremme en åpenhetskultur og oppfordrer medarbeidere og eksterne parter til å varsle om ulovlige, eller mistenkt ulovlige, handlinger og brudd på Statkrafts etiske retningslinjer. De ansatte kan for eksempel rådføre seg med nærmeste leder eller støttefunksjoner som Compliance, Bærekraft eller HMS. Fosen Vind samarbeider med Statkraft og benytter samme [varslingskanal](#). Mer informasjon om Statkrafts varslingskanal er tilgjengelig her: [Statkrafts årsrapport](#), side 51.

3. Identifisere og forebygge negative konsekvenser for menneskerettighetene fra vår egen virksomhet

3.1. Historisk perspektiv

Etter salget av Roan vindpark består Fosen Vind av fem vindparker, hvorav Storheia, Kvenndalsfjellet og Harbaksfjellet vindparker ligger innenfor Fosen reinbeitedistrikt, Fosen Njaarke sakte. Reindriften på Fosen består av to siidaer, Sør-Fosen sakte og Nord-Fosen siida, som hver er delt inn i 3 siidaandeler.

Fra 2006 og frem til i dag har Fosen Vind og Statkraft som operatør gjort vurderinger av hvordan vår virksomhet på Fosen vil kunne påvirke reindriften i området, og iverksatt kompenserende tiltak

basert på disse vurderingene. En detaljert [tidslinje](#) på hjemmesiden til Fosen Vind viser tiltak som er iverksatt fra 2010 til i dag. I det følgende vil vi utdype konkrete grep Fosen Vind og Statkraft som operatør har tatt for å kartlegge og vurdere faktiske og potensielle negative konsekvenser for menneskerettighetene på Fosen.

3.2. Konsekvensutredninger

Konsesjonsbehandlingen for Storheia og Roan foregikk i perioden 2006–2013. Regionen hadde på denne tiden et sterkt behov for mer kraftproduksjon, og flere områder på Fosen ble vurdert som aktuelle for nye vindkraftprosjekter.

Som en del av konsekvensutredningene ble de samlede konsekvensene for reindriften på Fosen vurdert, og man valgte å ikke gå videre med flere av prosjektene. I denne perioden ble det avholdt møter og høringer knyttet til de ulike prosjektene, der reindriftsutøvere deltok. Både fylkesdelplanen for vindkraft i Sør-Trøndelag (2008) og Norges vassdrags- og energidirektorats (heretter NVE) prioriteringsbrev (2009) vektla reindriften i valg av områder og prosjekter. Basert på kunnskapen om vindparkenes påvirkning på reinsdyr og reindriftnæringen som var tilgjengelig på dette tidspunktet, ble det også gjort en vurdering av den samlede belastningen på reindriften opp mot reindriften vern etter folkeretten.

3.3. Ekspertvurdering av Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter – artikkel 27

I forbindelse med klagebehandlingen i Olje- og energidepartementet (heretter OED) ble det innhentet en juridisk betenkning vedrørende Den internasjonale konvensjonen om sivile og politiske rettigheter (SP) artikkel 27 og byggingen av vindparkene på Fosen. Denne ble avgitt av en ekstern juridisk sakkyndig. Rapportens vurdering av de folkerettslige forutsetningene ble i stor grad lagt til grunn for departementets klagebehandling.

I både NVEs og OEDs konsesjonsvedtak ble det gjort justeringer i konsesjonene for å redusere den negative innvirkningen på reindriften. Fosen Vind bidro til myndighetenes behandling og gjennomføring av konsekvensutredningsprogrammet.

3.4. Dialog og avbøtende tiltak i konsesjons- og byggefasen

I konsesjonsprosessen og byggefasen var det dialog mellom Fosen Vind og siidaene med sikte på å finne konkrete tilpasninger basert på siidaens behov før og under byggestart. Selskapet forsøkte å komme til enighet med de berørte gruppene om både avbøtende tiltak og økonomisk kompensasjon til disse for denne perioden. Både Sør-Fosen sijte og Nord-Fosen siida inngikk minnelige avtaler med Fosen Vind for byggeperioden.

I lys av grepene som ble tatt i konsesjons- og byggefasen, konkluderte Fosen Vind med at konsekvensene for siidaenes reindriftsvirksomhet var håndterbare. Fosen Vind og eierne var sikre på at selskapet ville klare å komme til enighet med gruppene om avbøtende tiltak og kompensasjon også for driftsfasen. Da slik enighet ikke ble oppnådd, måtte kompensasjonen fastsettes av domstolene. Når domstolen fastsetter erstatningsnivået og hvilke korrigerende tiltak selskapet må iverksette, kan domstolen også foreta en prejudisiell vurdering av hvorvidt konsesjonen som har utløst erstatningen, er gyldig.

3.5. Høyesterettsdommen

Saken ble fra 2017 behandlet i tingretten og lagmannsretten, og deretter anket til Høyesterett. I oktober 2021 slo Høyesterett fast at konsesjons- og ekspropriasjonsvedtakene for vindkraftverkene på Storheia og Roan er i strid med SPs artikkel 27. Høyesterett slo fast at de to vindparkene ville krenke reindriftssamenes rett til kulturutøvelse på lang sikt dersom det ikke settes inn tilfredsstillende kompenserende tiltak.

4. Arbeidet med aktsomhetsvurderinger knyttet til menneskerettigheter i egen virksomhet etter høyesterettsdommen

I takt med at internasjonale føringer og god forretningspraksis har blitt etablert i årenes løp, har også Fosen Vind utviklet seg.

Staten har hovedansvaret for å respektere og eventuelt rette opp brudd på menneskerettighetene i henhold til internasjonal menneskerettslovgivning. I tråd med de juridiske kravene i åpenhetsloven § 4 bokstav c har selskaper også et selvstendig ansvar for å håndtere negative konsekvenser for menneskerettighetene. Hvis en virksomhet oppdager at dens aktiviteter innebærer negative konsekvenser for menneskerettighetene, må virksomheten iverksette egnede tiltak for å stanse, forebygge eller begrense slike negative konsekvenser.

I det følgende utdyper vi først vårt arbeid med å kartlegge de negative konsekvensene vår virksomhet har på aktivitetene til Sør-Fosen sjette, før vi redegjør for de konkrete tiltakene Fosen Vind har iverksatt for å forebygge denne påvirkningen.

4.1. Kartlegging og vurdering av potensielle negative konsekvenser fra egen virksomhet

4.1.1. Etablering av interne støtteteam

Fosen Vind og Statkraft som operatør etablerte interne team for å drøfte veien videre etter høyesterettsdommen. Interne møter og diskusjoner ble avholdt regelmessig, og pågår fortsatt for å forsøke å finne løsninger som kan redusere den negative belastningen..

4.1.2. Utvikling av en beredskapsplan

I desember 2021 utarbeidet Fosen Vind en beredskapsplan for hvordan vi skal kunne hjelpe reindriftsutøverne dersom det skulle oppstå en krevende beitesituasjon gjennom vinteren. Fosen Vind tilstrebet å ha en dialog om beredskapsplanen med reindriftsutøverne, og redegjorde for denne planen i et brev sendt til OED og representantene for reindriftsutøverne. Vi viser også til beredskapsplanen nedenfor.

4.1.3. Dialog

Etter Høyesteretts dom har det fortsatt å være dialog mellom Fosen Vind og Sør-Fosen sjette. Fosen Vind overvåker situasjonen med fokus på om forholdene utvikler seg negativt. Gjennom vår dialog med de berørte siidaene får Fosen Vind en bedre forståelse av hvordan reindriften påvirkes av omkringliggende menneskelige og industrielle aktiviteter, og hvordan vi kan tilrettelegge for å sikre

bærekraftig reindrift fremover. Videre er dialog viktig for eventuelt å komme frem til en minnelig løsning.

4.1.4. Fremmet forslag til ny konsekvensutredning

Etter høyesterettsdommen skisserte OED en forvaltningsprosess med sikte på å identifisere korrigerende tiltak som kan sikre at reindriftens rettigheter i henhold til SPs artikkel 27 ivaretas. Som et ledd i regjeringens beslutning om oppfølging av høyesterettsdommen ba OED i desember 2021 Fosen Vind om å foreslå et nytt konsekvensutredningsprogram for å oppdatere faktagrunnlaget. I tråd med regjeringens anmodning sendte Fosen Vind forslag til ny konsekvensutredning og fremdriftsplan til departementet 31.1.2022. I juni 2022 leverte Fosen Vind en ytterligere redegjørelse for forslaget til ny konsekvensutredning etter ønske fra OED.

OED lanserte deretter et nytt forslag til konsekvensutredning i september 2022. Det ble gjennomført konsultasjoner med blant annet de berørte reindriftsutøverne, Sametinget og Norske Reindriftsutøveres Landsforbund fra november 2022 til april 2023. Fosen Vind følger OEDs prosess og bidrar til en god, informert og legitim prosess.

4.2. Konkrete tiltak for å ta tak i negative konsekvenser for menneskerettighetene

4.2.1. Fosen Vind erkjenner konsekvensene for Sør-Fosen sijte

Fosen Vind og våre eiere tar høyesterettsdommen på alvor. Vi erkjenner at dagens situasjon har vært og fortsatt er krevende for Sør-Fosen sijte, både på et profesjonelt og personlig plan. Et annet ankepunkt Sør-Fosen sijte gir uttrykk for, er all tiden som går tapt i møter, administrative oppgaver og befaringer. Gjennom vår dialog med de berørte partene håper vi å komme frem til en løsning som respekterer og ivaretar reindriften.

4.2.2. Tilbyr midlertidige tiltak i driftsfasen

Et konkret tiltak Fosen Vind har iverksatt for å bøte på de negative konsekvensene for reindriftens rettigheter på Fosen, er å foreslå midlertidig bistand i form av økonomisk kompensasjon. Som vist til i punkt 4.1.2 over inkluderte dette beredskap gjennom vinteren, dersom det skulle vise seg å bli nødvendig i påvente av OEDs endelige behandling av konsesjonsvedtaket. I tillegg inngikk Fosen Vind nylig en avtale og betalte en å konto økonomisk kompensasjon for de *to første driftsårene* til Sør-Fosen sijte.⁴ Fosen Vind har også dekket utgifter som reisekostnader og advokatutgifter for å støtte reindriftsutøverne, i tråd med anbefalingene i OEDs veileder.

4.2.3. Mekling

På forespørsel fra Staten, deltar riksmekleren i en meklingsprosess mellom de berørte reindriftsutøverne, selskapene og staten med sikte på å finne en løsning. Fosen Vind samarbeider i beste hensikt og har deltatt på alle møtene som har blitt arrangert i løpet av våren. Vi håper at meklingen vil resultere i en minnelig løsning som respekterer og ivaretar reindriftens rett til å utøve sin kultur. Ettersom Fosen Vind og dets eiere er bundet av taushetsplikt under meklingsprosessen, gir vi kun generell informasjon om denne prosessen på det nåværende tidspunkt.

⁴ Dette kommer i tillegg til erstatningen som ble utbetalt for å dekke de negative konsekvensene i byggefasen, som det henvises til i punkt 3.4.

5. Forsyningskjede og forretningspartnere

5.1. Fosen Vinds vurdering av risikoer som er direkte knyttet til leverandørkjedene

5.1.1. *Rutiner for innkjøp og oppfølging av leverandører*

Kunnskap om hvor det foreligger risiko for negative konsekvenser på forhold knyttet til menneskerettighetene og anstendige arbeidsforhold, er det første skrittet i retning av å etablere en ansvarlig forretningspraksis. Mer informasjon om innkjøpsrutiner og ansvarlige leverandørkjeder er tilgjengelig her: [Statkrafts årsrapport](#), på s. 68 og fra s. 72.

5.1.2. *Historisk perspektiv: Byggefasen*

Statkraft inngikk kjøpskontrakter for vindturbiner og bygging i 2016. Ingen nye vindturbiner er kjøpt inn siden 2016. Siden 2019 har Statkraft jobbet i henhold til OECDs retningslinjer for aktsomhetsvurderinger, og brukt risikovurderinger til å kartlegge risiko for negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold.

5.1.3. *I dag: Driftsfasen*

Byggingen av vindparkene ble ferdigstilt i 2020/2021, og etterfulgt av en toårsperiode hvor vindparkene har blitt driftet av vindturbinleverandøren. Leverandøren har også utført vedlikehold, service, drifts- og garantiarbeid. Driften av vindparkene ble overført til Statkraft i 2022/2023. Fra juli 2022 har Fosen Vind gjort innkjøp fra over 100 leverandører, der hovedinnkjøpene er knyttet til produkter som brukes til drift, vedlikehold og konsulenttenester.

5.1.4. *Innkjøp av produkter til drift*

Hovedinnkjøpene knyttet til driften er filtre, smøremidler, kabler og mindre batterier, og den totale verdien for hver vindpark er svært lav. Statkraft skal i 2023 vurdere risikoen for negative konsekvenser for menneskerettighetene knyttet til mineralintensive produkter. Som et ledd i dette skal selskapet kartlegge bruken av mineraler og metaller som brukes i batteriene som kjøpes av Statkraft.

5.1.5. *Kjøp av vedlikeholds- og servicetjenester*

Statkraft som operatør krever at arbeidere som utfører arbeid på anleggene betales en lønn som man kan leve av, og at arbeidstiden er i samsvar med gjeldende regelverk. Kartleggingen av risikoene for negative konsekvenser for grunnleggende menneskerettigheter og anstendige arbeidsforhold har avdekket høy risiko for urimelig arbeidstid, utilstrekkelig fritid og utilstrekkelig lønn til arbeidstakere i leverandørkjeden, inkludert når arbeid utføres på Fosen Vinds anlegg. Det er økt risiko når arbeid utføres av ikke-nordiske bedrifter og av ikke-nordiske arbeidstakere. Identifiseringen av denne risikoen er en oppfølging av arbeidet Statkraft utførte under byggingen av vindparkene (i 2019/2020) da det ble oppdaget at arbeidere i leverandørkjeden fikk utbetalt lønn under norsk minstelønn for sektoren.

6. Forbedringstiltak som skal styrkes i 2023–2024

6.1. Vår egen virksomhet

- **Styrke kunnskapen om urfolks rettigheter og kultur:** Fosen Vind og Statkraft skal igangsette tiltak for intern opplæring og kapasitetsbygging for å styrke kunnskapen om urfolks rettigheter og kultur i ledelsen og relevante avdelinger. Vi mener at dette tiltaket vil være viktig for å hindre negative konsekvenser for urfolks rettigheter i fremtiden.
- **Utvikle en strategi for urfolks rettigheter:** Statkraft vil utvikle en strategi for hvordan urfolks rettigheter skal ivaretas i fremtidige prosjekter. Strategien skal også brukes av alle datterselskapene, herunder Fosen Vind. Fosen Vind vil bidra i denne prosessen.
- **Meklingsprosessen:** Fosen Vind håper den pågående meklingsprosessen får et positivt utfall, og at den vil føre til en løsning som sikrer reindriftens rett til å utøve sin kultur på Fosen. Fosen Vind og våre eiere vil ta lærdom av denne prosessen.

6.2. Forsyningskjede og forretningspartnere

- **Skjerpet kontroll med arbeidstakerrettigheter:** Som operatør for vindparkene skal Statkraft følge opp kontraktspartnere og deres underleverandører for å overvåke og redusere risikoen for negativ innvirkning på arbeidstakere i leverandørkjeden, blant annet ved å kreve informasjon om arbeidsforholdene før de ankommer arbeidsstedet. Ved å følge opp kontraktsforpliktelser og skjerpe kontrollen av arbeidsforholdene, forventer Statkraft å styrke forretningspartnernes etterlevelse av våre etiske retningslinjer for leverandører. Funn fra kontroller vil bli rapportert og fulgt opp.
- **Økt bevissthet:** Sammen med våre hovedleverandører, arbeider Statkraft systematisk med å styrke bevisstheten om menneskerettigheter og mulige brudd på arbeidstakerrettigheter i leverandørkjeden. Vi forventer at leverandørene våre kontinuerlig skjerper kravene for og oppfølgingen av underleverandørene sine for å øke respekten for å ivareta menneske- og arbeidstakerrettighetene.

* * *

B. R. Vartdal

B. R. Vartdal (Jun 29, 2023 19:22 GMT+2)

Birgitte R. Vartdal

Hanne Alette Hillestad

Hanne Alette Hillestad (Jun 28, 2023 18:53 GMT+2)

Alette Hillestad

Roger Beite Færestad

Roger Beite Færestad (Jun 28, 2023 23:13 GMT+2)

Roger Beite Færestad

Margarita Aleksieva

Margarita Aleksieva (Jun 30, 2023 10:29 GMT+2)

Margarita Aleksieva

T. Griesshaber

Tobias Griesshaber

Pelayo Menendez Calvo

Pelayo Menendez Calvo (Jun 28, 2023 22:52 GMT+2)

Pelayo Menendez

Asbjørn Grundt

Asbjørn Grundt (Jun 28, 2023 19:19 GMT+2)

Asbjørn Grundt

Kari-Anne Eivik

Kari-Anne Eivik (Jun 28, 2023 21:58 GMT+2)

Kari-Anne Eivik

Tom K. Larsen

Tom K. Larsen (Jun 29, 2023 08:48 GMT+2)

Tom Kristian Larsen